

KONKRÉTNÍ DOPORUČENÍ A NÁPADY PRO PRÁCI S UČEBNICÍ

0 ÚVOD	3
1 VÝBĚROVOST	4
1.1 PRÁCE S TEXTEM (výběrovost ve cvičeních)	4
Příklad	4
1.2 GRAMATIKA (výběrovost ve cvičeních)	5
Příklad	5
1.3 KONVERZACE (výběrovost ve cvičeních)	6
1.4 VÝBĚROVOST V RÁMCI JEDNOHO ROZŠÍŘENÉHO CVIČENÍ	6
2 ROZŠIŘOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSObY	7
2.1 ROZŠIŘOVÁNÍ LEXIKÁLNÍHO SYLABU V UČEBNICI PRO ÚROVNĚ A1 A A2 ANEB LEXÉMY NAD RÁMEC LEXIKÁLNÍHO SYLABU	7
Příklad 1 – cvičení na fixaci slova asistentka	7
Příklad 2 – použití oslovení mladá paní	8
2.2 V UČEBNICÍCH PRO ÚROVNĚ B1 a B2	8
Příklad 1 – rolová hra k tématu odívání	8
Příklad 2 – zkratky	9
3 MINIDIALOGY A DIALOGY LEKCÍ 1–4 V UČEBNICI PRO ÚROVNĚ A1 A A2	10
3.1 NEDOKONČENÉ FRÁZE	10
Příklad – vysvětlivka	10
3.2 TEXT S VÍCE MOTIVY	11
Příklad – parcelace, cvičení na přiřazování	11
4 SEKCE GRAMATIKA	13
4.1 GRAFICKÁ PODPORA V UČEBNICI PRO ÚROVNĚ A1 A A2	13
Příklad	13
4.2 UČEBNICE PRO ÚROVNĚ B1 A B2	13
4.2.1 Slovesa pohybu, IMPERATIV, učebnice B1	13
Příklad	14
5 CVIČENÍ S DOPLŇOVÁNÍM CHYBĚJÍCÍCH LEXÉMŮ	17
Příklad	17

6 REÁLIE (NEJEN V SEKCI REÁLIE)	18
6.1 PRÁCE S OBRÁZKY	18
Příklad 1 – práce s obrázkem Národního divadla v Praze	18
Příklad 2 – práce s fotografiemi hlavních měst a obrázky k tématu divadlo	19
6.2 TRANSKRIPTY NAHRÁVEK A VYBRANÉ TEXTY BEZ CVIČENÍ	21
Příklad 1 – neadaptovaný konec povídky Pochtivý zloděj od Věnceslavy Dezortové	21
Příklad 2 – báseň Máj Karla Hynka Máchy	28
Příklad 3 – transkript ukázky z filmu Šťěstí režiséra Bohdana Slámy	29
Příklad 4 – transkript ukázky z filmu Ať žijí duchové režiséra Oldřicha Lipského	31

O ÚVOD

V tomto textu

- užíváme termínů text a komunikát synonymně;
- odkazujeme k lexikálnímu sylabu, který je vysvětlen v materiálu METODIKA – JAK NA TO (také na internetu);
- pokud není uvedeno jinak, jsou příklady čerpány z učebnice *Čeština pro cizince, úroveň A1 a A2*, ale doporučení se vztahují i k dalším publikacím této řady;
- *Čeština pro cizince, úroveň A1 a A2* obsahuje sekce ČTENÍ + PSANÍ, POSLECH + PSANÍ, ve stejnojmenných materiálech pro úroveň B1, B2 jsou tyto sekce nazývány ČTENÍ, POSLECH, PSANÍ. Psaní je tedy věnována samostatná sekce;
- značíme cvičení číslicí bez tečky (např. cvičení 3), podcvičení číslicí s tečkou a písmenem (např. 4. a)).

Tento text vzniká na základě zpětné vazby od uživatelů učebnice, od metodiků a od recenzentů. Všem, kteří nám ke zkvalitňování materiálu pomáhají, velmi děkujeme.

1 VÝBĚROVOST

K jednomu z cílů týmu

Vyučujícímu se snažíme maximálně usnadnit práci dostatečně velkou baterií cvičení a tvorbou doprovodných metodických materiálů na internetu. Necháváme však na odborném zvážení pedagoga, zda aktivitu pro tu či onu skupinu bude vnímat jako náročnou/vhodnou, či nikoli.

Výběrovost¹ se vztahuje jak na práci se SEKCEMI, tak na práci se cvičeními. V části JAK NA TO upozorňujeme na skutečnost, že není nutné, aby byly v určitých typech cvičení splněny všechny úkoly (tzn. také např. položky, otázky). Učebnice je koncipována tak, že se s lekcemi zvyšuje obtížnost i délka textů. Ke všem textům jsou vytvářeny jak otázky „jednoduché“, tak „obtížné“.

První úkoly, aktivity cvičení (např. část a) nebo položky, otázky) bývají záměrně snazší než položky závěrečné. Připomínáme, že je záměrem publikace, aby byla využitelná pro studenty se znalostí slovanského jazyka i pro studenty bez této znalosti. Cyklické rozvíjení náročnosti otázek je třeba reflektovat i v praktické výuce, neboť např. při porozumění dlouhému textu může vyvstat řada potíží. Určitá skupina frekventantů (např. asijsí studenti bez znalosti angličtiny) bude rozumět pouze globálně a bude schopna vypracovávat „jen“ první otázky. Naopak skupina studentů se znalostí některého ze slovanských jazyků může vnímat dlouhý text jako prostředek k nácvičku detailního porozumění. Doporučujeme proto učiteli dobře zvážit, zda **z úkolů k textům použije veškerá cvičení, nebo vybere jen některá podle charakteru skupiny.**²

Ve skupinách národnostně heterogenních se osvědčilo zařadit do výuky větší množství nabízených cvičení (příp. všechna), přičemž **lektor zadává otázky podle náročnosti tomu či onomu studentovi** (tzn. např. v poslechu je jednodušší otázka zadána studentovi, který má větší potíže s porozuměním, naopak student se znalostí slovanského jazyka si snáze domyslí význam slov a je schopen vyřešit položku těžší nebo více položek). Takovýmto postupem lze docílit, že všichni frekventanti mohou zažít během výuky úspěch (byly kladeny otázky adekvátní znalostem konkrétního studenta). Je ovšem třeba, aby si lektor uvědomil, že je nutné **pečlivě vybrat typy cvičení** (a jednotlivé aktivity), které zadá jednotlivým studentům.

1.1 PRÁCE S TEXTEM (výběrovost ve cvičeních)

Příklad

- **Čeština pro cizince A1 a A2**, s. 227, cvičení k dialogu D

práce se skupinou asijských studentů bez znalosti slovanského jazyka

- cíl: porozumění textu, psaní data
- **krok 1:** poslech textu s doplněním vynechaného data podle nahrávky (cv. 1. a))
 - ◆ kontrola data podle části nahrávky obsahující nadiktování této informace
- **krok 2:** cv. 1. b) obsahující celkem 2 otázky k obsahu textu
 - ◆ druhý poslech textu
 - ◆ pokud má skupina velké potíže s porozuměním, lze přejít k prvnímu čtení

1 K výběrovosti viz METODIKU – JAK NA TO.

2 Vysvětlíme blíže na příkladu cvičení, které zahrnuje několik dílčích aktivit. V učebnici pro úroveň A1 a A2 bude cvičení 7 c) na s. 340 shledáno jako komplikované u skupin asijských studentů. Tuto aktivitu přesto zařazujeme, neboť v pretestaci byla při práci se Slovany úspěšná.

- **krok 3:** hlasité čtení dialogu, společné plnění úlohy 2. b), vysvětlování neznámých slov
- **krok 4:** samostatná práce, ze cvičení 3 učitel napíše na tabuli položku b), e), následně zkontroluje (student přečte část textu, kde je informace vedoucí k odpovědi na vybrané položky)
 - ◆ v případě nedostatku času lze cvičení vynechat
- **krok 5:** cvičení 4. b)

Pozn.: vynechání cvičení 2. a), 4. a), 5. a) a maximální redukce položek ze cvičení 3 (příp. vynechat zcela)

práce se skupinou studentů se znalostí slovanského jazyka

- cíl: porozumění textu, psaní data
- **krok 1:** poslech textu, cvičení 1. a), b)
- **krok 2:** hlasité čtení textu, koncentrace na výslovnost (učitel studenty opravuje, poznamenává si slova činící největší problémy)
- **krok 3:** samostatné vypracování cvičení 2. a), cvičení 2. b) zpracují písemně
- **krok 4:** skupinové/samostatné vypracování cvičení 3, 4. a)
- **krok 5:** datum (cvičení 4. b))
- **krok 6:** v případě dostatku času cvičení 5
- **krok 7:** učitel se vrátí ke slovům, která po stránce výslovnosti činila studentům největší potíže, a skupinově se trénuje korektní výslovnost

1.2 GRAMATIKA (výběrovost ve cvičeních)

Příklad

- **Čeština pro cizince A1 a A2**, s. 54, cvičení 3
- cíl: volba správného ukazovacího zájmena před podstatným jménem

práce se skupinou studentů bez znalosti slovanského jazyka

- využíváme slova z 1. řádku (všechny rody jsou zastoupeny celkem třikrát), předpokládá se pomoc učitele
- 2. řádek – domácí úkol nebo samostatně se společnou kontrolou

práce se skupinou studentů se znalostí slovanského jazyka

- celé cvičení s kontrolou učitele
- pokud skupina pochopila danou problematiku, lze udělat jen 1. řádek

skupina s potížemi s pochopením dané gramatiky

- rozšířit vzor o příklad ke každému slovu (tzn. první 3 slova)
 - ◆ **vzor 1:** TEN, TA, TO + sešit → sešit končí na T (T je konsonant) → sešit je maskulinum → TEN + maskulinum = ten sešit
 - ◆ **vzor 2:** TEN, TA, TO + ulice → ulice končí na E/ICE → na E/ICE končí femininum → TA + femininum = ta ulice
 - ◆ **vzor 3:** TEN, TA, TO + jméno → jméno končí na O → na O končí neutrum → TO + neutrum = to jméno
- slova z 1. řádku řeší studenti za asistence učitele
- 2. řádek – samostatně s následnou společnou kontrolou

1.3 KONVERZACE (výběrovost ve cvičeních)

V učebnici pro úroveň B1 představuje cv. 3 na s. 54 dobrý příklad konverzačního cvičení, v němž nemusejí být všechny položky zodpovězeny, neboť každá dvojice studentů pracuje jiným tempem a může si vybrat položky, které jí jsou blízké. Jak poznamenala a doporučila recenzentka učebnice, tak učitel může studentům připomenout, že mají možnost postupovat v konverzaci výběrově.

Obdobné příklady z učebnic celé řady:

- učebnice pro úrovně A1 a A2: 81/6. a), 163/7. a), b), 231/4. a)–c), 480/6. a)–c),
- učebnice pro úroveň B1: 54/3, 135/2, 246/, 313/4. a)–d),
- učebnice pro úroveň B2: 14/6. a), b), 80/9, 139/1. a)–g), 313/8, 269/1.

1.4 VÝBĚROVOST V RÁMCI JEDNOHO ROZŠÍŘENÉHO CVIČENÍ

Např. učebnice pro úrovně A1 a A2, strana 340, cvičení 7

Cílem cvičení je seznámit studenta s užitečnými výrazy. Cvičení 7. a) seznamuje s klíčovými slovy, která jsou použita v textu (cvičení 7. b)). Pro skupiny komunikačně silné je vhodné cvičení 7. c) – toto cvičení je ovšem časově velmi náročné pro skupiny, které mají potíže s produkcí.

2 ROZŠIŘOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSObY

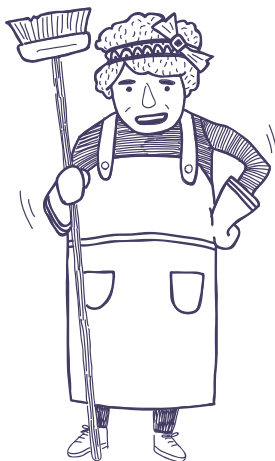
2.1 ROZŠIŘOVÁNÍ LEXIKÁLNÍHO SYLABU V UČEBNICI PRO ÚROVNĚ A1 A A2 ANEB LEXÉMY NAD RÁMEC LEXIKÁLNÍHO SYLABU

Je přirozené, že učitel během výuky dojde k závěru, že pro jeho skupinu studentů je funkční fixace určitého lexému, který není součástí lexikálního sylabu. V rozšiřování lexikálního sylabu pro cíle konkrétní výuky pedagogy podporujeme. Za tímto účelem je možné vytvářet řadu cvičení.

Pro praktický příklad vybíráme cvičení na fixaci slova **asistentka**. Tento lexém budou zřejmě zařazovat do výuky učitelé frekventantů, kteří pracují v českém prostředí. Taková skupina studentů bude potřebovat spíše tento výraz než slovo sekretářka.³

Příklad 1

a) Vyberte obrázek, kde je asistentka ředitele.

a)

b)

c)

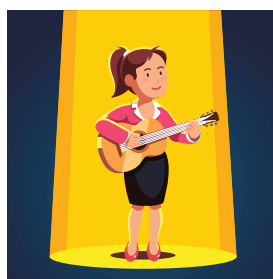
b) Řekněte, co dělá a co nedělá asistentka ředitele. Pracujte s obrázky.

a)

b)

c)

d)

KLÍČ: a) b, b) Asistentka ředitele telefonuje, pracuje na počítači. Asistentka (pro pana ředitele) nevaří, nezpívá (přip. nehraje na kytaru).

3 Slovo sekretářka je zahrnuto do lexikálního sylabu, neboť se češtině studenti učí většinou ve školním prostředí, kde je daný lexém frekventovaně užíván.

Příklad 2

Nová slova je třeba někdy užívat pro hlubší vysvětlení významu základních lexémů, jež jsou spojeny se SOCIOKULTURNÍMI ASPEKTY. Jako příklad uvádíme cvičení, jež lze využívat při objasňování, kdy/zda je vhodné zvolit oslovení **mladá paní**.⁴

Toto cvičení:

- lze použít jako doplňkovou aktivitu k minialogům lekce 5,
- vyžaduje vysvětlení učitele (neboť je třeba být informován o určité věkové hranici ženy, již je vhodné takto oslovovat, dále je třeba vědět, že při nevhodném použití je může komunikační partner vnímat jako oslovení ironické a urážející apod.).

Pracujte podle vzoru. Řekněte, komu říkáme **mladá paní**.

(vzor) ...paní učitelka... (dobrý den, mladá paní)	<u>ANO/NE</u>	moje maminka	ANO/NE
(vzor) ...žena (30 let)... (dobrý den, mladá paní)	<u>ANO/NE</u>	manželka pana prezidenta	ANO/NE
svobodná žena 25 let	ANO/NE	žena 45 let	ANO/NE
žena 65 let	ANO/NE	paní prodavačka	ANO/NE
paní ředitelka	ANO/NE	vdaná žena 20 let	ANO/NE

KLÍČ: žena (30 let), svobodná žena 25 let, žena 45 let, paní prodavačka, vdaná žena 20 let

2.2 V UČEBNÍCÍCH PRO ÚROVNĚ B1 a B2

Slovní zásoba v učebnicích úrovně B není omežována lexikálním sylabem. K zavedení lexikálního sylabu není důvod, neboť student má už zažitou určitou slovní zásobu, má jisté zkušenosti s řečovými projevy v češtině a v případě potřeby je schopen zapojit kompenzační strategie.

Z tohoto důvodu předpokládáme jeho větší samostatnost při učení se novým slovům, např. se samostatně učí slova z textů. Pokud učitel potřebuje, aby si frekventanti upevnili určité lexémy, doporučujeme vybírat aktivity s komunikačním kontextem, např. rolové hry.

Příklad 1

- **Čeština pro cizince B1**, lekce 5, slovní zásoba, s. 144, vytváříme nové cvičení
- cíl: procvičení slovní zásoby spojené s nakupováním a s odíváním

Role: **prodavač/ka v obchodě** a **zákazník/zákaznice**

Zákazník/zákaznice vybírá oblečení

- **prodavač/ka** čeká na dodávku zboží, nemá v tuto chvíli velký výběr zboží, chce zákazníkovi/zákaznici prodat bavlněné sportovní kalhoty bez vzoru
- **zákazník/zákaznice:** vybírá kalhoty, ptá se na materiál, shání určitý styl a vzor látky

⁴ Lze použít jako doplňkovou aktivitu k minialogům lekce 5, učebnice A1 a A2.

Příklad 2

- **Čeština pro cizince B1**, lekce 5, ČTENÍ, 156/2. b)
- cíl: rozšíření zkratk ze cvičení 156/2. b)

1. Ve slovních spojení chybí mezery mezi slovy. Napište slovní spojení správně, s mezerami mezi slovy.

mimojiné, atakdale

2. Složte z písmen slovo.

a) pmaoknzá, b) ípna, c) jevrnsó, d) roseprfo

3. a) Spojte zkratky z nabídky se slovy a slovními spojeními ze cvičení 1 a 2.

pozn., pí, mj., atd., srov., prof.

b) Jedna zkratka nemá na konci tečku. Odpovězte na otázky. Můžete pracovat s česky psanými materiály.

Která zkratka to je?

Proč tato zkratka nemá tečku?

4. Doplněte správnou zkratku ze cvičení 3. a) do věty.

a) Velikost M s L. b) Dopis je určen k rukám Jiráskové. c) Některé třídy, i naše třída, pojedou na výlet do zahraničí. d) Nezapomeňte si prosím vzít věci do bazénu (plavky, ručník, mýdlo). e) Přišel Kořenský. f): Při zkoušce nesmíte používat slovník.

4. a) srov., b) pí, c) mj., d) atd., e) prof., f) Pozn.

b) pí, je to jediná zkratka, která zkracuje 1 slovo jeho první a poslední písmenem (paní)

3. a) pozn. = poznámka, pí = paní, mj. = mimo jiné, atd. = a tak dále, srov. = srovněj, prof. = profesor

2. a) poznámka, b) paní, c) srovněj, d) profesor

KLÍČ: 1. mimo jiné, a tak dále

3 MINIDIALOGY A DIALOGY LEKCÍ 1–4 V UČEBNICI PRO ÚROVNĚ A1 A A2

V lekcích 1–4 je zprostředkováno vybráno omezené množství lexikálních jednotek a i v těchto počátečních lekcích se dodržuje lexikální sylabus. To znamená, že se v textech např. nevyskytuje jiná slovní zásoba, než definuje slovníček a než byla prezentována v sekci SLOVNÍ ZÁSoba.⁵

Texty lekcí maximálně využívají prezentovaných jazykových prostředků, proto se v minidialogích a dialogích lekcí L1–4 vyskytují:

- nedokončené výpovědi (např. *Já jsem...*),
- citoslovce (např. *eee* naznačující přemýšlení),
- střídání základních frází, dílčích témat (např. pozdrav – společenská fráze – otázka, odkud komunikační partner přichází, tzn. *Ahoj. – Jak se máš? – Kamarád je Čech?*).

Z tohoto důvodu mohou lektori čelit určitým potížím, pokud se rozhodnou nevyužívat audiona-hrávku a budou pracovat „pouze“ s psanou podobou textu. Nedokončené věty, absence emočního ztvárnění citoslovcí (zvukově zachyceno na CD) nebo střídání motivů mohou činit text méně srozumitelný. V těchto případech doporučujeme **při přípravě na výuku texty parcelovat, nedokončené výpovědi vysvětlovat** apod. Konkrétní příklady práce s takovými texty poskytují následující části 2.1 a 2.2.

3.1 NEDOKONČENÉ FRÁZE

Do textu učebnice cíleně nejsou zařazovány vysvětlivky⁶ formou kurzívy (např. přemýšlí, skočí jí do řeči), neboť takováto sdělení přesahují slovní zásobu obsaženou ve slovníčku. Tato skutečnost však neznamená, že by se pedagog těmto prostředkům měl striktně vyhýbat. Učitel může pracovat s vysvětlivkou tak, že objasní situaci z textu. Například zvonění telefonu lze vysvětlit následujícími způsoby:

- připravit si obrázek zvonícího telefonu a ukázat při čtení, příklad obrázku:

- napsat na tabuli citoslovce *Crrr!*, vysvětlit je a pracovat s ním během čtení textu,
- napsat na tabuli *telefon zvoní*, větu vysvětlit a pracovat s ní během čtení textu.

Doporučujeme nerozšiřovat frekventantovi slovníček o tyto výpovědi (např. *Telefon zvoní*), pokud k tomu učitel nemá speciální důvody nebo pokud frekventant neprojeví o naučení vlastní zájem.

Příklad

- z materiálu **Čeština pro cizince A1 a A2**, dialog, lekce 1, s. 9

5 Jinými slovy je v lekcích 1–4, v souladu s charakterem úrovně A1, zprostředkováno značně omezené množství lexikálních jednotek. Z toho důvodu jsou i texty i v těchto počátečních lekcích vytvářeny v souladu se zásadami lexikálního sylabu.

6 Vysvětlivkou míníme vysvětlení zvukového ztvárnění textu, např. zvonění telefonu, pauzy na přemýšlení.

- k odlišení **vysvětlivky** využíváme kurzívu

Ivana: Dobrý den.

Ekonomka: Dobrý den.

I: Já jsem Ivana Šťastná. Vy jste paní ekonomka?

E: Ano, Jana Tichá, ekonomka.

I: Jsem studentka a jsem... (příklad vysvětlivky: *Ekonomka neposlouchá. NEBO Ekonomka potřebuje dotazník.*)

E: Ano, ano, ano. Formulář?

I: Ano. Jeden prosím.

E: Vy jste Ivana Šťastná. Adresa?

I: Adresa je Podskalská 16, Brno 6.

E: Podskalská 16, Brno. ... (příklad vysvětlivky: *Zvoní telefon NEBO Crr.*) Paní Šťastná!

I: Mobil.

E: Telefon!? No, ne! (příklad vysvětlivky: *Zvoní telefon NEBO Crr.*)

I: Promiňte.

3.2 TEXT S VÍCE MOTIVY

V případě práce se skupinou, pro níž je komplikovaná přítomnost dílčích podtémat, se v praxi osvědčilo následující cvičení.

Metodické instrukce:

- vyjmeme část textu, kde se střídají témata
- napíšeme podtémata na lístečky (např. adresa, dárek, spěchat)
- student následně přikládá lístečky k odpovídající části textu
- motivy/podtémata se mohou opakovat, proto doporučujeme připouštět více řešení (o dalších možnostech řešení učitel diskutuje se studentem)
- učitel může rozšířit nabídku motivů o nová slova přesahující lexikální syllabus (např. zpoždění)

Příklad

- z materiálu **Čeština pro cizince A1 a A2**, dialog, lekce 3, s. 85
- v příkladu užíváme nejprve **parcelace textu**, následně vytváříme **cvičení na přiřazování**

1. krok: výběr části textu se subtématy, rozčlenění textu

- Celý dialog rozdělíme na 2 části.

1. část

Šimon: Čau Matěji, tady Šimon.

Matěj: Čau Šimone.

Š: Kde jsi? Madla a Ivana čekají. ... Ach jo, my dva jsme špatná návštěva.

M: Ale ne, Šimone, jsme dobrá návštěva. Spěchám. ... Jaká je adresa?

Š: Adresa je Nerudova ulice 2.

M: Jsem tam hned. Hele, Šimone, máš nějaký dárek?

Š: Mám víno.

2. část

M: Hm, já víno nemám.

Š: A ty, Matěji? Ty máš nějaký dárek?

M: Ano, mám. Mám moc dobrý dárek.

Š: Dobrý dárek? Co je dobrý dárek? ... Aha, rozumím! Máš dort!

M: Prosím? Dort? Jaký dort?

Š: Dobrý dárek je čokoládový dort, ne?

M: Ne. Dort nemám.

Š: Tak co máš?

M: Ten dárek je červený, malý a hezký.

Š: Prosím tě... Co to je? Je to červené víno?

M: Víno to není! Je to hezký dárek.

Š: Víno není dobrý dárek, jo?

M: Ne, víno není dobrý dárek. To říkám já.

- 1. část obsahuje více motivů komunikace (adresa, pozdrav, dárek, spěchat); pokud učitel pozoruje, že žák má potíže se střídáním sub témat, může pracovat následujícím způsobem

2. krok: práce s lístečky / s přiřazováním

Přečtěte si text a přiřadte k jeho částem následující témata.

ADRESA

POZDRAV

DÁREK

SPĚCHAT

Š: Mám víno. DÁREK

M: Jsem tam hned. SPĚCHAT Hele, Simone, máš nějaký dárek? DÁREK

Š: Adresa je Nerudova ulice 2. ADRESA

M: Ale ne, Simone, jsme dobrá návštěva. Spěchám. SPĚCHAT ... Jaká je adresa? ADRESA

Š: Kde jsi? Madla a Ivana čekají. ... Ach jo, my dva jsme špatná návštěva. SPĚCHAT

Matěji: Čau Simone. POZDRAV

Simon: Čau Matěji, tady Simon. POZDRAV

KLÍČ: modelové řešení (Motiv/podtémata komunikace se mohou opakovat.)

4 SEKCE GRAMATIKA

4.1 GRAFICKÁ PODPORA V UČEBNICI PRO ÚROVEŇ A1 A A2

V učebnici se k podpoře pochopení gramatiky nacházejí různé **grafické znaky, symboly, piktogramy** (např. s. 17).

Tyto znaky byly pretestovány, ve výuce se jeví jako funkční, proto byly do učebnice zařazeny. Přes tuto skutečnost si uvědomujeme riziko jejich možné desinterpretace. V tomto dokumentu proto explicitně upozorňujeme, že je na rozhodnutí učitele, zda uvedené grafické symboly bude do své výuky zařazovat, či studenty povede k práci bez nich.

Příklad

- **Čeština pro cizince A1 a A2**, lekce 1, s. 17, tabulka s osobními zájmeny
- postavičky k podpoře významu osobních zájmen

Vedle slovního vysvětlení podporují význam zájmena postavičky. Někteří frekventanti mohou vnímat konkrétní výtvarné ztvárnění panáčka jako nejednoznačné. Například obrázek panáčku držícího se za ruce může mylně asociovat zájmeno „my“ (nemusí vést jednoznačně k „ty“), a to i přesto, že je slovní vysvětlení přítomno. Tatáž potíž může nastat u panáčka ukazujícího na druhého (někoho navede k zájmenu „ty“, nikoli „on/ona/ono“).

Tabulku cíleně neměníme, neboť tradiční vysvětlení zájmen je přítomno v řadě jiných učebnic, je jednoduše zpracovatelné (viz tabulku níže), navíc grafická podpora na s. 17 byla podpořena učiteli a studenty při pretestaci. V případě skupiny, pro níž je grafické znázornění na s. 17 nejednoznačné, doporučujeme prezentovat na tabuli tradiční tabulku pro vysvětlení zájmen.

	singulár	plurál
1. osoba	JÁ	MY
2. osoba	TY	VY
3. osoba	ON/ONA/(ONO)	ONI

4.2 UČEBNICE PRO ÚROVEŇ B1 A B2

Z mnoha důvodů není možné gramatická pravidla nahlížet z různých úhlů pohledu a ke každému jevu vytvořit dostatečně bohatou sadu cvičení. Někdy se setkáváme s prosbou učitelů o rozšiřující cvičení k určitým jevům, které činí studentům potíže. Jednou z problematických oblastí pro úroveň B1 i B2 je například tvorba imperativu sloves pohybu.

4.2.1 Slovesa pohybu, IMPERATIV, učebnice B1

Formy sloves přicházet, odcházet, přijíždět, odjíždět jsou většinou náročné už samy o sobě, avšak pro frekvenci jejich užití klademe důraz na práci s nimi. Obtížnosti se snažíme čelit dostatkem cvičení (např. ve cvičebnici 32/3). K podpoře osvojení náležitých tvarů těchto sloves zařazujeme další cvičení níže.

Příklad

- **Čeština pro cizince B1**, lekce 3, s. 91
- tvorbu tvarů je třeba neustále komentovat, zapisovat správná řešení na tabuli, při samostatné práci nebo při domácí přípravě odkazovat na klíč
- součástí tohoto cvičení je klíč s vysvětlením a s metodickými poznámkami

Pracujte podle vzoru.

SLOVESO	KLADNÝ IMPERATIV	ZÁPORNÝ IMPERATIV
přicházet	(vzor) Přicházej!	Nepřicházej!
	Přicházejte!	Nepřicházejte!
	Přicházejme!	Nepřicházejme!
přijít	...	...
	...	...
	...	...
odcházet	...	...
	...	...
	...	...
odejít	...	...
	...	...
	...	...
přijíždět	...	...
	...	...
	...	...
přijet	...	...
	...	...
	...	...
odjíždět	...	...
	...	...
	...	...
odjet	...	...
	...	...
	...	...

KLÍČ s metodickými poznámkami:

- pro názorné pochopení může učitel žákovi vždy předložit vystřižené zdůvodnění

SLOVESO	KLADNÝ IMPERATIV	ZÁPORNÝ IMPERATIV
přicházet	Přicházej! Přicházejte! Přicházejme!	Nepřicházej! –te! –me!
přijít	Přijď! Přijďte! Přijďme!	
odcházet	Odcházej! Odcházejte! Odcházejme!	Neodcházej! –te! –me!
odejít	Odejdi! Odejďte! Odejďme!	
přijíždět	Přijížděj! Přijíždějte! Přijíždějme!	Nepřijížděj! –te! –me!
přijet	Přijed! Přijedte! Přijedme!	
odjíždět	Odjížděj! Odjíždějte! Odjíždějte!	Neodjížděj! –te! –me!
odjet	Odjed! Odjedte! Odjedme!	

- vysvětlení lze přiložit ke sloupci, níže viz vysvětlení ke kladnému imperativu

SLOVESO	ZDŮVODNĚNÍ	VÝSLEDEK
přicházet	...oni přicházejí... → -í pryč = přicházej	Přicházej! TY Přicházej + ME = Přicházejme! MY Přicházej + TE = Přicházejte! VY
přijít	...oni přijdou... → -ou pryč = přijď (není -i, přestože jsou 2 konsonanty vedle sebe = výjimka, -d na konci slova se měkčí na d')	Přijď! TY Přijď + ME = Přijďme! MY Přijď + TE = Přijďte! VY
odcházet	...oni odcházejí (používáme dlouhý tvar, nikoli odchází)... → -í pryč = odcházej	Odcházej! TY Odcházej + ME = Odcházejme! MY Odcházej + TE = Odcházejte! VY
odejít	...oni odejdou... → -ou pryč = odejd + -i (přidáváme -i, protože odejd končí na 2 konsonanty)	Odejdi! TY Odejď (ne koncovka -i) + ĚME = Odejďme! MY Odejď + ĚTE = Odejďte! VY
přijíždět	...oni přijíždějí (používáme dlouhý tvar, nikoli přijíždí)... → -í pryč = přijížděj	Přijížděj! TY Přijížděj + ME = Přijíždějme! MY Přijížděj + TE = Přijíždějte! VY
přijet	...oni přijedou... → -ou pryč = přijed (-d na konci slova se měkčí na d')	Přijed! TY Přijed' + ME = Přijedme! MY Přijed' + TE = Přijedte! VY
odjíždět	...oni odjíždějí (používáme dlouhý tvar, nikoli odjíždí)... → -í pryč = odjížděj	Odjížděj! TY Odjížděj + ME = Odjíždějme! MY Odjížděj + TE = Odjíždějte! VY
odjet	...oni odjedou... → -ou pryč = odjed (-d na konci slova se měkčí na d')	Odjed! TY Odjed' + ME = Odjedme! MY Odjed' + TE = Odjedte! VY

- vysvětlení k zápornému imperativu

ZDŮVODNĚNÍ	ZÁPORNÝ IMPERATIV
přicházet, přijít – obě slovesa mají záporný imperativ od slovesa přicházet	Nepřicházej! –te! –me!
odcházet, odejít – obě slovesa mají záporný imperativ od slovesa odcházet	Neodcházej! –te! –me!
přijíždět, přijet – obě slovesa mají záporný imperativ od slovesa přijíždět	Nepřijížděj! –te! –me!
odjíždět, odjet – obě slovesa mají záporný imperativ od slovesa odjíždět	Neodjížděj! –te! –me!

5 CVIČENÍ S DOPLŇOVÁNÍM CHYBĚJÍCÍCH LEXÉMŮ

V učebnicích (A1–B2) se vyskytuje typ cvičení, jehož cílem je doplnit slovo na vynechané místo v textu. Nejčastěji se k tomuto cíli využívá nabídka chybějících slov (např. učebnice A1 a A2, s. 44, cvičení 3. b)).

Určité skupiny žáků mohou mít potíže s nabídkou, která obsahuje větší množství slov. V takovém případě doporučujeme, aby pedagog při přípravě na vyučovací hodinu zvážil, zda toto cvičení využije, modifikuje, zcela vynechá.

Je například možné zjednodušit tuto aktivitu tím, že lektor sám doplní slova nebo sníží jejich počet k doplnění (tzn. doplní jen část slov). Tím se cvičení přeskočí nebo zjednoduší a lze s textem pracovat dále.

Příklad

- **Čeština pro cizince A1 a A2**, lekce 2, sekce MINIDIALOGY, s. 44, cvičení 3. b)
- V případě potíží s tímto typem doplňování se osvědčilo cvičení rozdělit na dvě poloviny (pracuje se „pouze“ s polovinou minidialogů), čímž si učitel rovněž zúží nabídku doplňovaných lexémů.

Další možností je uvést ke každému vynechanému místu výběr ze dvou/tří slov.

- V sekci MINIDIALOGY je cílem doplňování lexémů, aby si student zafixoval určité fráze a konverzační obraty, proto v této sekci nedoporučujeme, aby učitel lexémy předem doplňoval.

Vyberte vždy jedno řešení.

A: Tady je telefon.

B: (Děkuju – Prosím) moc.

A: Prosím.

6 REÁLIE (NEJEN V SEKCI REÁLIE)

Materiál vedoucí k seznámení s českými reáliemi se nachází v různých sekcích, nejčastěji v sekci SLOVNÍ ZÁSoba, ČTENÍ, POSLECH a REÁLIE.

Některé obrázky a výchozí texty, které učebnice obsahuje a které se vztahují k různým reáliím, lze dobře využít k tvorbě nových aktivit (např. předtextové cvičení).

Níže uvádíme možnosti, které lze při tvorbě příprav na hodinu zohledňovat.

6.1 PRÁCE S OBRÁZKY

Obrazový materiál vztahující se k reáliím se podle tématu nachází průběžně v celé učebnici (jak bylo výše řečeno, nejčastěji v sekci SLOVNÍ ZÁSoba, ČTENÍ, POSLECH a REÁLIE).

Při práci s jakýmkoli obrázkem doporučujeme, aby pedagog opakovaně prověřoval, že student rozumí, co obrázek znázorňuje (pivo může být v ČR prezentováno jiným způsobem než v cizině, barva piva se v zemích liší apod.).

Níže uvádíme dva příklady, které demonstrují dvě z mnoha možností, jak práci s obrázky zefektivnit. V obou příkladech vybíráme totožný cíl aktivit – příklad 1 pracuje s obrázkem z učebnice A1 a A2 (Národní divadlo v Praze, s. 504), příklad 2 čerpá obrazový materiál z jiných zdrojů.

Příklad 1

- práce s obrázkem z učebnice
- obrázek z učebnice **Čeština pro cizince A1 a A2**, lekce 12, sekce ČTENÍ + PSANÍ, s. 504
- cíl aktivity: v rámci sekce ČTENÍ + PSANÍ připravit žáka na cvičení 2, s. 504

Přiřadte k obrázku slova z nabídky.

most, budova/dům,⁷ řeka, město

7 Záměrně volíme lomítko, neboť ve cvičení 2 (s. 502) se pracuje s pojmem budova. Toto slovo si student musí zautomatizovat pro následující činnosti.

Varianta aktivity:

- slova napsat na lístečky, žák přiřkládá k části textu lístečky
- lexikum k přiřazení lze rozšířit (strom, socha, Vltava apod.)
- na lexikum, které si má žák zafixovat, se učitel může zeptat: Co je nahoře?, Co je dole?, Jak se jmenuje ta budova?

Tímto způsobem si žák zautomatizuje lexémy zásadní pro funkční práci se cvičením 2 (s. 504), následně pro práci s textem na s. 505.

Příklad 2

- **práce s obrázky mimo učebnici**
- pro názornost vybíráme totožný cíl jako u příkladu 1 (tj. cíl: v rámci sekce ČTENÍ + PSANÍ připravit žáka na cvičení 2, s. 504, **Čeština pro cizince A1 a A2**)
- k této činnosti hledáme v dostupných materiálech (časopisy, internet apod.) různé obrázky divadla a fotografie Prahy

krok 1: vysvětlení pojmu divadlo

- učitel pracuje se všemi obrázky nebo pouze s jedním (rozhodne se podle skupiny, času ve výuce, cílů vyučovací hodiny)

Napište co nejvíce slov k tomuto obrázku / k těmto obrázkům.

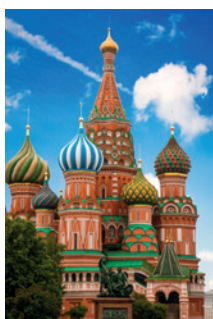
krok 2: navedení žáků na téma město Praha

- vybíráme aktivitu na přiřazování
- žák k obrázkům a)–e) přiřazuje názvy měst

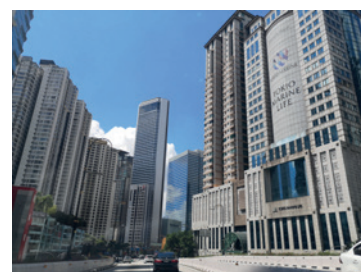
Pracujte podle vzoru. Spojte.

MĚSTO	OBRÁZKY
Vzor: Řím	Řím je ...c)...
1) Paříž	Paříž je
2) Moskva	Moskva je
3) Praha	Praha je
4) Tokio	Tokio je

a)

b)

c)

d)

e)

KLÍČ: 1d, 2a, 3e, 4b

Rozšíření aktivity:

- učitel může ke každému obrázku vytvořit krátký text (k příkladu takových textů viz učebnici A1 a A2 na s. 75)

6.2 TRANSKRIPTY NAHRÁVEK A VYBRANÉ TEXTY BEZ CVIČENÍ

V celé řadě učebnic se výjimečně objevují texty, u nichž není přítomno cvičení. Tímto výjimečným způsobem postupuje tým např. u neadaptovaného dokončení povídky, u přepisu transkriptu ukázky filmu apod. Jedná se zejména o učebnice na úrovních B, a to především v sekcích ČTENÍ, POSLECH, VÝSLOVNOST a REÁLIE.

Původním cílem těchto textů bylo např. dát studentovi možnost dočíst si povídku, z níž byl zpracován úryvek, nebo si zdokonalit výslovnost čtením klasické české poezie.

K absenci aktivit nás vedla nejčastěji obtížnost textu, popř. jsme byli nuceni respektovat prostorové limity učebnice.

Učitelé se na nás jakožto na autory učebnice obraceli s dotazy, jak lze s dodaným textem pracovat. Z tohoto důvodu jsme se zaměřili na 4 texty (příklad 1–4) a poskytujeme zde aktivity k těmto textům a nápady na další činnosti.

Příklad 1

- **Čeština pro cizince B2**, lekce 10, sekce REÁLIE, s. 472 (neadaptovaný konec povídky v části KLÍČ A TRANSKRIPT)
- neadaptovaný konec povídky **Poctivý zloděj od Věnceslavy Dezortové**
- Úryvek z dané povídky je zpracován v sekci REÁLIE, lekce 10. Dokončení textu je umístěno do **KLÍČE A TRANSKRIPTU**. Původním cílem bylo poskytnout zbývající text, aby si student mohl v případě zájmu povídku dočíst. Tým byl osloven s dotazem, jakým způsobem je možné s neadaptovanou částí v klíči pracovat, jaká cvičení a aktivity by mohly být doporučeny. Z tohoto důvodu poskytujeme učitelům sadu nápadů pro práci s texty.

- pokud chce učitel neadaptované dokončení povídky využít ve výuce (tzn. jinak než jako k dočtení ukázky povídky), doporučujeme text **rozdělit do 4 částí** a ke každé části připravit cvičení. Nezapomínáme ani na předtextové (zde cvičení 1) a potextové (zde cvičení 9) aktivity.

ČÁST 1 (celý text dělíme na 4 části), část neadaptované povídky Poctivý zloděj, Věnceslava Dezortová

1. Pracujte ve dvojicích. Své odpovědi zdůvodněte.

Čím jste chtěli být v dětství? Splnilo se vám vaše přání? Máte nějakou sbírku? Zdedil/a jste vy nebo zdedili vaši známí něco, co vás/je překvapilo? Řekněte alespoň 3 příklady, jak může člověk ovlivnit velké dědictví.

2. Přečtěte si text A. Text je rozdělen do šesti částí. Seřadte tyto části do správného pořadí. Pracujte podle vzoru.

TEXT A

		VAŠE ODPOVĚĎ
ČÁST A	Advokát po oznámení smutné zprávy šel do sejfu a vytáhl odtud poslední vůli Aloise Krále. Podle pokynů ihned kontaktoval syna v Americe a dceru v Německu. Veškerý majetek po otci měli dostat napůl, kromě věcí v modrém salonu.	
ČÁST B	Dobeš se velmi podívoval. U kriminálky sloužil hodně roků, ale nikdy nedostal dopis od neznámého člověka coby součást poslední vůle. S velkou zvědavostí přijel na označenou adresu pro dopis.	
ČÁST C	Uplynuly dva roky. Ve vinohradské nemocnici zemřel Alois Král, sedmdesátiletý osamělý pán. Byl dlouho nemocný. Jeho smrt nebyla pro nemocniční personál překvapením. Nepatřil k žádným celebritám, nikdo se o něho nezajímal.	1 (začátek)
ČÁST D	Advokát trval na tom, že ho má před ním otevřít a sdělit mu obsah. Dobeš neprotestoval. Proč taky. Posadil se do pohodlného křesílka a četl:	
ČÁST E	Součástí poslední vůle byl zalepený dopis adresovaný nadporučíku Pavlu Dobešovi z pražské kriminálky. Advokát Novák plnil své povinnosti přesně. Zavolał na příslušné oddělení a sdělil dotyčnému, že tu má dopis, jestli si ho může přijít vyzvednout.	
ČÁST F	O jeho majetkových poměrech v nemocnici nic nevěděli, ani se nezajímal. Podle záznamu měl příbuzné v cizině a zpráva o jeho smrti se měla podat nějakému JUDr. Novákovi, což se stalo.	

ČÁST 2 (celý text dělíme na 4 části), část neadaptované povídky Poctivý zloděj od Věnceslavy Dezortové

3. Přečtěte si text B.

TEXT B

Vážený pane Dobeši,

nevím, jestli jste dosud nadporučík, možná Vás už povýšili, ale na tom vůbec nezáleží. Hlavně, abyste byl pořád ještě u policie a uvedl věci do pořádku. Hned se dozvíte jaké.

Jsem starý nemocný člověk. Mám před sebou maximálně dva roky života, jak mi sdělil lékař. Až dostanete tento dopis, budu už na pravdě boží. Škoda, že si člověk nemůže vzít na onen svět nějaké hmotné statky, když už si je tady pracně vydobyl. Já jsem multimilionář a co z toho mám? Tak jsem se alespoň rozhodl splnit si každé své přání než umřu.

Dobeš zvedl oči od dopisu a podíval se na advokáta, který ho bedlivě pozoroval. Pak se dal znovu do čtení dopisu, kde dále stálo:

Promiňte můj chaotický úvod, začnu od začátku. V mládí jsem žil velmi chudě. Rodiče zahynuli ve válce a mě vychovávala teta, která sotva vydělávala na sebe, svého syna a mě. Odmalička jsem toužil být malířem, jenže platit mi studia, to vůbec nepřicházelo v úvahu. Sotva jsem vyšel školu, dal jsem se najmout jako topič na zámořskou loď a odjel do Ameriky. Protloukal jsem se všelijak a získával zkušenosti. Pak se mi podařilo dostat se k diamantovému dolu, který už všichni považovali za vytěžený. Já ho koupil za babku a štěstí se na mě usmálo. Stal se ze mě pracháč.

Oženil jsem se, narodily se nám dvě děti a žili jsme si jako v ráji. Když mi po mnoha letech zemřela manželka, rozhodl jsem se na stará kolena odjet do vlasti, do Čech. Syn zůstal v Americe, dcera byla vdaná v Německu a já přijel sám do Prahy. Okouzli mě. Koupil jsem obrovský dům, najal služebnictvo a žil si královsky. Konečně jsem se mohl bez omezení věnovat své zálibě, malování. Platil jsem si skvělého učitele a celé dny maloval nebo chodil za kulturou, hlavně na výstavy a aukce. Také jsem začal sbírat obrazy. Na ceně mi nezáleželo. Moje finance byly obrovské. Zamiloval jsem si holandské mistry, francouzské impresionisty, kupoval jsem co se dalo, hlavně co se mi líbilo. Vždy tajně, neměl jsem zájem prozrazovat se, ani se někomu svěřovat. Moji přátelé zůstali v Americe a já po nikom netoužil. Život morouse mi plně vyhovoval. Rozšiřoval jsem svoji sbírku a kochal se nádhernými obrazy. Můj dům je jich plný, o čemž se sám můžete přesvědčit. Takovou galerii, jakou mám já, se hned tak někdo nemůže pochlubit. Opravdu jsem na ni velmi pyšný.

4. Odpovězte.

- a) Co má podle dopisu udělat nadporučík Dobeš?
- b) Co řekl lékař panu Královi?
- c) Kdo se staral o pana Krále, když byl malý?
- d) Čím se chtěl pan Král stát?
- e) Do které země pan Král odcestoval?
- f) Díky čemu pan Král zbohatl?
- g) Proč se pan Král vrátil do Prahy?
- h) Jaké malíře si pan Král oblíbil?
- i) Na co je pan Král pyšný?

ČÁST 3 (celý text dělíme na 4 části), část neadaptované povídky Poctivý zloděj od Věnceslavy Dezortové

5. Přečtěte si text C.

TEXT C

Dobeš opět přestal číst a zeptal se advokáta: „Byl jste u něho někdy doma?“

„Ne,“ zavrtěl hlavou. „Pana Krále jsem viděl jen dvakrát. Vždycky tady u mě v kanceláři. Nepřál si, abych za ním chodil. Respektoval jsem to.“

Kriminalista pokýval hlavou a vrátil se k dopisu, který mu připomněl dobrodružnou literaturu, horlivě čtenou v mládí.

Když jsem se dověděl šokující zprávu o své nevléčitelné nemoci a že mám před sebou jen dva roky života, začal jsem si plnit každé své přání. Doslova každé a za všech okolností. Na výstavách jsem si vybíral obrazy, které bych chtěl mít. Soustředil jsem se na soukromníky, kteří je zapůjčují a hrdě si nechají vedle obrazu uvést své jméno na odív, že oni jsou majitelé.

Dařilo se mi takto vyhlédnuté obrazy koupit. Přeplácel jsem je. Pánové Bauman, Hořejší a Blažek vlastnili skvělé originály francouzských impresionistů. Na smůlu neměli zájem je prodat. Co byste udělal na mém místě Vy, kdybyste věděl, jak se vám krátí život?

Dobeš se zamyslel. Co bych udělal? Těžko říct. Miliony neoplývám a nenudím se. Na koníčky nemám čas. Dal se opět do čtení.

Když nechtěli po dobrém, rozhodl jsem se po zlém, pro krádež. Fuj, to je ošklivé slovo. Abych se vyjádřil jinak, rozhodl jsem se dočasně si je od nich vypůjčit. To zní lépe, že? A je to pravda. Najal jsem tři šikovné hochy, královsky je zaplatil a oni půl roku zjišťovali okolnosti kolem těch tří rodin, kdy by se dalo nejlépe dostat k jejich obrazům. Mojí podmínkou bylo, že se nikomu z daných rodin nesmí nic stát. Zbraně nepřípadaly v úvahu, jen šikovnost, postřeh, důmyslnost a rychlost.

Musím vám říci, že nejsnadnější to bylo u Baumanů. Mezi jednou a druhou odpoledne zůstával dům naprosto prázdný. Každý všední den. Služebná chodila se psy na procházku velmi pravidelně. Musí to být velká puntičkářka. Moji najatí hoši si zatím obstarali náhradní klíče, obhlédli dům a když se rozhodli pro akci, jeden šel nenápadně za ní s mobilem v ruce. To pro případ, kdyby se rozhodla vrátit dřív, aby mohl druhé dva varovat. Kdepak. Jako voják obešla povinně park a vrátila se až před druhou. To už hoši měli obrazy naložené v autě a byli dávno pryč. Trochu špatné svědomí mám, že jsem si ne-troufnul říkat jim přesně, který obraz mají vzít a který ne. Aby je to nespletlo. Tak mi s originály přinesli všechno, co viselo na zdi. Takže i nějaké šunty, po kterých jsem netoužil. Mám je všechny. Nevyhodil jsem je, pochopitelně.

Ta ohleduplnost. Ironicky si pomyslel Dobeš. Lišák jeden podšítej, zazobanej. Jak je vidět, za peníze jde vždycky všechno. My u policie se pak můžeme snažit sebevíc. . .

Tyhle kradené, tedy nepoctivě nabyté obrazy, najdete v modrém salonu. V závěti uvádím, že do něho můžete vkročit pouze Vy. Tam jsem chodil nejraději a celé hodiny pozoroval obrazy v různém denním

i umělém osvětlení. Byly mojí radostí v poslední době, kdy se mi s každým dnem krátil život vyměřený nemocí a lékařem.

Když jsem četl v novinách, že právě Vy máte na starosti pátrání po těchto obrazech, bylo mi Vás líto. Ostatně nevím, co bych dělal, kdybyste mě vypátral. To si raději ani nepředstavuji. Ale dopadlo to pro mě dobře. Hůře pro Vás. Dovedu si představit, jak jste zuřil, promiňte, když moji hoši zametli za sebou veškeré stopy.

„To má pravdu, že jsem zuřil,“ poznamenal Dobeš nahlas. Advokát se na něho překvapeně podíval, protože nevěděl, o čem je řeč.

Teď asi víte, proč Vám píšu. Mám k Vám velkou důvěru a prosbu, jestli byste všechny obrazy z modrého salonu vrátil těm třem pánům, myslím Baumana, Hořejšího a Blažka. Ty obrazy, po kterých jsem toužil, visí na stěně. Ostatní „šunty“ stojí na podlaze. Některé jsou obrácené přední stranou ke zdi, když se mi vůbec nelíbily.

Apropo, buďte tak laskav a vyřídte panu Blažkovi, že jeho Lautrec není originál, ale dokonalá kopie. To mě naštvalo. Zajímalo by mě, jak to s tím obrazem bylo ve skutečnosti, kde je originál. To se už bohužel nikdy nedozvím, škoda. Myslím si, že pan Blažek to také neví. Možná ho někdo podvedl, možná mu ho někdo během výstavy vyměnil. Také by Vás to zajímalo? Mě hrozně. Co se dá dělat. Myslíte si, že na onom světě se dozvíme vše, co nám bylo na zemi odepřeno?

Pane Dobeši, jak vidíte, já nejsem zloděj, jen velmi vášnivý fanda, který si ze zoufalství nad nemocí neodpřel žádné přání. Ani to nezákonné. Doufám, že mě chápete a neodsuzujete. Buďte tak laskav, vraťte obrazy pravým majitelům s mou hlubokou omluvou a že udělaly velkou radost na smrt nemocnému člověku.

Abyste nebyl škodný, vážený pane Dobeši, vyberte si kterýkoliv obraz z ostatní sbírky v domě. Uvedl jsem v závěti, že jeden originál, podle Vašeho výběru a bez ohledu na cenu, patří Vám. Doufám, že to vše pochopí i moje děti. Stejně dostanou dost.

S úctou Váš Alois Král

6. a) Pracujte ve dvojicích. Udělejte 6 otázek (ANO/NE) pro text C. Pracujte podle vzoru.

...vzor... Pan Král se scházel s advokátem v kanceláři.	<u>ANO</u>	NE
a)	ANO	NE
b)	ANO	NE
c)	ANO	NE
d)	ANO	NE
e)	ANO	NE
f)	ANO	NE

b) Pracujte ve skupině. Prezentujte své otázky.

ČÁST 4 (celý text dělíme na 4 části), část neadaptované povídky Poctivý zloděj od Věnceslavy Dezortové

7. Přečtěte si text D.

TEXT D

Kriminalista dočetl dopis a chvíli měl dojem, že se začel do nějakého sci-fi románu. Advokát ho pozoroval, pak se usmál a zeptal se: „Jste ochoten splnit poslední přání zemřelého?“

„Ano, jistě a docela rád,“ vykoktal ze sebe Dobeš, který si normálně zakládal na tom, že mluví plynule, věčně a bez koktání. Také si nepotrpěl na nějaké úplatky. Teď byl trochu vyveden z míry. V takové situaci ještě nikdy nebyl a těžko kdy bude. Z chvilkového sentimentu se vzápětí v něm probudil zodpovědný policista. Vytáhl mobil, zavolal na stanici, aby mu přistavili vůz a jel k domu Aloise Krále zjistit situaci, jestli se vše zakládá na pravdě, aby pak napravil prohřešek „poctivého“ zloděje.

Pan Král nelhal. Ani slovem. Všechno bylo tak, jak vylíčil ve svém dopisu. Když policisté nakládali vzácné obrazy do auta k odvozu pravým majitelům, Dobeš cítil podivné mrazení. Vždyť má vedle sebe zboží za několik desítek milionů. Co když obdobný Alois Král o tom ví a také touží právě po těchto obrazech? Už abych to měl vyřízené, přál si v duchu. Také se těšil, že z regálu *Nevyřízené* zmizí hned tři složky krádeží vzácných uměleckých děl.

Obraz pro sebe bude řešit, až vyřídí všechno ostatní kolem. Stejně musí vzít manželku s sebou. Tohle by sám nezvládnul. Obrazy nikdy nebyly jeho hobby. Ať si raději vybere ona, ať mu pak celý život nevyčítá, že se má dívat na něco, co se jí nelíbí a proč vzal tohle a ne něco jiného. Vlastně, teď budou mít doma veledrahý originál, začal uvažovat. Co s ním budou dělat? Kam ho pověsí? Hodí se vůbec do jejich praktické domácnosti? A nebudou se klepat strachy, aby jim ho někdo neukradl? Třeba se dám časem taky na obrazy a pořídím si nějakou sbírku podle svého vkusu. Jenže, s platem policisty? Dobeš se zakabonil. Pak se mu rozjasnila tvář. O dovolené pojedou hledat opuštěný diamantový důl. Není nad to mít v zásobě vždycky nějaké řešení. Třeba ztřeštěné.

(Věnceslava Dezortová, *Záhadná vražda*, Plzeň 2011)

8. Doplňte následující věty podle textu. Napište vždy jedno slovo.

- a) Nadporučík Dobeš si myslel, že čte
- b) Nadporučík Dobeš nebyl zvyklý na
- c) Nadporučík Dobeš zjistil, že pan Král
- d) V domě byl majetek za desítky
- e) Obraz vybere Dobešova
- f) Nadporučík Dobeš nevěděl, co bude s obrazem

9. Pracujte ve dvojicích. Připravte si rozhovory a prezentujte je.

Role: **Paní Dobešová** a **detektiv Dobeš**

Manželé Dobešovi se dohadují, co udělají se zděděným obrazem.

Paní Dobešová chce obraz prodat na aukci a za peníze si koupit nový byt.

Detektiv chce obraz darovat muzeu.

KLJČ:

2. poradi úseků: C, F, A, E, B, D¹

4. Modelové řešení: Jiné varianty zkontrolujte s učitelem.

- a) Uvěst/Dát věci do pořádku.
b) Ze má před sebou maximálně dva roky života.
c) Starala se o něho jeho teta.
d) Chtěl se stát malířem.
e) Odcestoval do Ameriky.
f) Díky diamantovému dolu.
g) Protože mu umřela manželka a jeho děti už s ním nežily.
h) Oblíbil si holandské mistry a francouzské impresionisty.
i) Na svoji galerii.
8. a) román, b) uplatky, c) nelhal, d) milionů, e) manželka, f) dělat

1 Text po seřazení úseků:

Uplynuly dva roky. Ve vinohradské nemocnici zemřel Alois král, sedmdesátiletý osamělý pán. Byl dlouho nemocný. Jeho smrt nebyla pro nemocnicní personál překvapením. Nepatřil k žádným celebritám, nikdo se o něho nezajímal. O jeho majetkových poměrech v nemocnici nic nevěděli, ani se nezajímal. Podle záznamu měl příbuzně v cizině a zpráva o jeho smrti se měla podat nějakému JUDr. Novákovi, což se stalo. Advokát po oznámení smutně zprávy šel do seřfu a vytáhl odtud poslední vůli Aloise krále. Podle pokynů ihned kontaktoval syna v Americe a dceru v Německu. Veškerý majetek po otci měl dostat napůl, kromě věci v modrém salonu. Součástí poslední vůle byli zalepeny dopis adresovaný nadporučíku Pavlu Dobešovi z pražské kriminalky. Advokát Novák plnil své povinnosti přesně. Zavolal na příslušně oddělení a sdělil dotyčnému, že tu má dopis, jestli si ho může přijít vyzvednout. Dobeš se velmi podíval. U kriminalky sloužil hodně roků, ale nikdy nedostal dopis od neznámého člověka coby součástí poslední vůle. S velkou zvědavostí přijel na označenou adresu pro dopis. Advokát trval na tom, že ho má před ním otevřít a sdělit mu obsah. Dobeš neprotestoval. Proč taky. Posadil se do pohodlného křesílka a četl:

Příklad 2

- **Čeština pro cizince B2**, lekce 5, sekce VÝSLOVNOST, s. 191
- v sekci VÝSLOVNOST se pracuje s ukázkami z české poezie
- objevil se zájem učitelů pracovat s ukázkou jazykově i literárně, z tohoto důvodu je uvedena jedna z možností, jak oba přístupy k ukázce efektivně propojit⁸

Na základě výše uvedeného jsou **cvičení 5, 6, 8 nadstavbová**, jsou **vhodná** zejména **pro studenty středních škol a pro studenty se zájmem o literaturu**.

Karel Hynek Mácha: Máj

Byl pozdní večer – první máj –
večerní máj – byl lásky čas.
Hrdliččin zval ku lásce hlas,
kde borový zaváněl háj.

O lásce šeptal tichý mech;
kvetoucí strom lhal lásky žel,
svou lásku slavík růži pěl,
růžinu jevil vonný vzdech.

(úryvek ze sbírky *Máj*, 1836)

ÚKOLY:

1. Označte neznámá slova a najděte jejich význam ve slovníku.
2. Označte výrazy, které souvisí se sluchovými vjemy.
3. Označte básnické výrazy. Rozumíte jim?
4. Kteří živočichové se v textu objevují?
5. Vyhledejte v textu příklady personifikace (oživení).
6. Určete druh verše.
7. Vypište klíčová slova.
8. Najděte v česky psaných materiálech, k jakému uměleckému směru řadíme autora. Najděte v básni některý ze znaků tohoto směru.

8: romantismus

6: jama

5: hlas zval ku lásce, šeptal tichý mech, strom lhal

KLÍČ: 2: hlas, šeptal, lhal, pěl

8 U tohoto typu zpracování připomínáme, že naše vyučovací materiály jsou určeny k výuce jazyka (konkrétně češtiny pro cizince), nikoli literatury. Uvědomujeme si, že pohledy literární a jazykový jsou úzce spjaty. Stejným cílem těchto učebnic je pomoci cizinci učícímu se česky k dosažení deklarované jazykové úrovně, seznámit ho se základními reáliemi a naučit ho řešit úlohy obsahující základní techniky jazykového testování.

Metodické poznámky:

1. **Cvičení 5, 6, 8** jsou nadstavbová, jsou **vhodná** zejména **pro studenty středních škol a pro studenty se zájmem o literaturu** (vysvětlení výše), nikoli o studenty připravující se na jazykovou zkoušku.
 2. Materiál: Čeština pro cizince B2, Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost nebo jiný výkladový slovník
 3. Úvodní motivace. Brainstorming. Co se vám vybaví, když se řekne jaro?
 4. Poslech ukázky z nahrávky.
 5. Práce se slovní zásobou. Objasnění významu obtížných slov, případně studenti použijí slovník.
 6. Se studenty se zájmem o rozbor básně se mohou učitelé věnovat básni z pohledu literárního. Je třeba, aby se pracovalo pod neustálým pedagogickým vedením a při hlubším zájmu studentů se přešlo k materiálům zaměřeným na literární cíle.
- Ve cvičení 5 a 6 se vyhledávají smyslové vjemy, básnické výrazy, nakonec personifikace.
7. Práce s klíčovými slovy. Učitel může shrnout celý obsah básně.
 8. Studenti se zaměří na zasazení autora a textu do širšího kontextu doby.

Příklad 3

- **Čeština pro cizince B2**, lekce 6, sekce REÁLIE, s. 448 (část KLÍČ A TRANSKRIPT)
- transkript ukázky z filmu **Šťěstí režiséra Bohdana Slámy**
- s transkriptem je spojeno cvičení 8. a), b) na s. 243, dále lze s textem pracovat například následujícím způsobem: text rozdělíme na 2 části, ke každé z nich tvoříme aktivity

1. Pracujte podle vzoru. Doplňte do textu slova z nabídky ve správné formě.

rozumět, namlouvat si, rozšlapat, vykládat, vypadat, milovat, počkat, dělat

Jára: Didi, já tě **(vzor) ...miluju...**

Dáša: Proč jsi jí to ještě neřekl?

Jára: Proč jsem jí to neřekl? Protože prostě... protože to prostě asi v téhle chvíli nejde, abych jí něco **a)**.....

Dáša: Ty jsi mi to slíbil.

Jára: Didi, dej mi čas, čas ano, hm?

Jára: Co je? Didi... Didi...

Dáša: Hajzle!

Monika: Zase to nebere.

Tonda: Vždyť on to, ne...

Monika: Co?

Tonda: Třeba ještě spí. Nebo kolik on, kolik tam má?

Monika: Třeba **b)**..... to fakt všechno

Tonda: Moni, počkej... Moni, ty jsi úplně skvělá holka a on to ví. A proto tě miluje, neboj.

Dáša: Co to je, tohleto?
Dítě: Co to je? No toto.
Dáša: Co je zase, tohleto? Co tady **c)**..... s tou šťávou? To si neumíte chvilku normálně hrát? Proč já tady to musím... Kriste! Tady nemůže být chvilku pokoj? Počkej, počkej, ještě to tady **d)**..... Sedni si na postel. Ty pojď taky sem. Tady v tom nebudete chodit... Co to má být? Do prdele! Tak, když si to tady uděláte...

Járova manželka: Hele, tak kterou, tu blondátou, nebo tu zrzavou?

Dcera: Mami...

Járova manželka: **e)**....., nech mě!

Dcera: Mami...

Járova manželka: Zrzavou, nebo kterou?

Jára: Jogurty nemáme... jogurty...

Járova manželka: Co je?

Dcera: Tahle **f)**..... jako E.T.

Járova manželka: Ta je blbá.

Jára: Čau. Dej jí to, prosím tě.

Monika: Proč jí nezavoláš?

Jára: Protože na to nemám. Ona je mimo. Ona je úplně mimo, **g)**.....?

Monika: No, ona tě miluje.

Jára: Děkuju ti za informaci.

2. Řešení zkontrolujte podle DVD ukázky, příp. podle učebnice na s. 448.

3. Pracujte podle vzoru. Doplňte do textu slova z nabídky ve správné formě.

Denísek, dárek, teta, cigára, Ježíšek, máma, panenka

Monika: Hop. **(vzor) ...Denísku...**, Deni...

Dítě: Ahoj!

Dáša: Ahoj!

Monika: Tak co, jak je?

Dáša: Blbě.

Monika: Jedla jsi něco?

Dáša: Ne.

Monika: Tady pověsíme bundičky... tak...

Dáša: Vzala jsi mi **a)**.....?

Monika: Jo, jo.

Dítě: Koukej, **b)**.....

Dáša: Já jsem strašně unavená. Strašně...

Monika: Tak se teďko najež a půjdeš si lehnout, jo? Já tady zůstanu s vámi?

Tonda: A je tady... Hele...

Monika: Ježíšek...

Tonda: Hele... Ahoj, **c)**.....!

Tonda: Ježíšek je tam.
 Monika: Upadl asi.
 Tonda: Zakopl nám, Ježíšek...
 Dítě: Jo, upadl.
 Monika: Hele, tady má teta **d**).....
 Teta: Jo, teta? Děkuju, Ježíšku.
 Monika: Toník...
 Tonda: Jé, já taky? Děkuju.
 Teta: Krásně hraje.
 Monika: Ty máš takovouhle černou? A ty červenou? Hele, ale tady je ještě... Tady má ještě Denísek.
 Tonda: A tady má Páťa. Tady je... Tohle je moje, tady má Páťa... A já děkuju tetě za pivečko.
 Monika: Teto, to je pro tebe od Ježíška.
 Teta: Jejda, to je zase pro **e**)..... od Ježíška?

Monika: Páťo, uděláme překvápko. Pojď sem... Veselé Vánoce! Tady ti nechal Ježíšek dárek.
 Dáša: Ježíšek, jo? Ty jsi tak krásná, Moni. Naše Monička... Jak sladká **f**)....., vid? Teda ty máš teda ksichtíček... Mně je z tebe úplně zle. Co to na mě pořád hraješ? Jak si mi to mohla udělat?
 Monika: Jako co, Dášo?

4. Řešení zkontrolujte podle DVD ukázky.

3. a) cigára, b) mámo, c) Ježíšku, d) dárek, e) tetu, f) panenka
 KLÍČ: 1. a) vykládal, b) namlouváám, c) děláte, d) rozšlapeš, e) Fockej, f) vypadá, g) rozumíš

Příklad 4

- **Čeština pro cizince B2**, lekce 4, sekce REÁLIE, s. 433 (transkript ukázky v části KLÍČ A TRANSKRIPT)
- transkript ukázky z filmu **Ať žijí duchové režiséra Oldřicha Lipského**
- s transkriptem spojeno cvičení s. 161/7, dále lze s textem pracovat například následujícím způsobem: text rozdělíme na 2 části, ke každé z nich tvoříme aktivity

Ukázka z filmu Ať žijí duchové

1. a) Podívejte se na ukázku. Označte, v jakém pořadí slyšíte následující slova.

švagrová, whisky, heslo, tajemství, pokrývač, řemeslník

b) Podívejte se na ukázku ještě jednou a doplňte do dialogu vynechaná slova.

Prodavačky: Dobrý den.
 Švagrová: Švagře!
 Jouza: Co je?
 Švagrová: Pokrývač Pazourek nechce Klášterní, ale whisky!
 Jouza: Hamoun.
 Švagrová: No.
 Jouza: Tak mu dám whisky. Na.

Švagrová: Na hrad už přišlo dřevo, to víš?

Jouza: Hele, nač jim bude dřevo, když tam nedostanou _____? Jen klid, švagrová! Naše _____?

Oba: Žampion.

2. Pracujte s česky psanými materiály.

a) Vysvětlete slova pokrývač, řemeslník, hamoun.

b) Pracujte podle vzoru. Pracujte ve skupinách. Napište alespoň 5 českých řemesel nebo řemeslníků.

Vzor: 1) truhlář, 2),
3), 4),
5), 6)

3. Podtrhněte v textu oslovení.

4. Přečtěte si text B. Pracujte podle vzoru. Doplňte do textu prepozice, pokud je to nutné.

Kluk (1): Nech toho!

Holky: Kolik je? To je hloupé, my už budeme muset jít **(vzor) ...X...** domů. My je snad nikdy neuvidíme.

Kluk (2): Já abych taky šel. Ještě to nemám zahojené. Pojd!

Kluk (3): Počkejte, mám nápad! Pane rytíř, koukejte, co jsem vám přinesl.

Kluk (4): Mám lepší nápad! Dívej!

Leontýnka: Není brzo?

Holky: Jé! Holky! Ta je krásná. Ty máš nádherné šaty.

Kluk (5): Ahoj.

Leontýnka: Ahoj. Ty mi přivezl rytíř Malina **a)**..... desátým narozeninám z Prahy.

Holka: Tobě je taky jedenáct?

Leontýnka: Už čtyři sta let.

Kluk (2): To je bába, Boháček, co?

Rytíř: Volal jsi mě, hochu?

Kluk (3): Fujtajbl.

Rytíř: Fujtajbl vespolek.

Děti: Dobrý den. Dobrý den. Dobrý den.

Kluk (4): Dneska **b)**..... plechu?

Rytíř: Již nejsme nepřátelé. K čemu tedy plech a zbroj?

Kluk (3): Na zdraví.

Rytíř: Ó, toť znamenité mazadlo. Co zas?

Leontýnka: Tatínku, nezapomeň **c)**..... to překvapení!

Rytíř: Pravda. Pravda. Dle těchto břevnen soudím, že to s opravou našeho společného sídla myslíte opravdu vážně.

Děti: To teda myslíme!

Rytíř: A dle tohoto léčivého nápoje, který mi zajistíte budete donášet i nadále...

Děti: To teda budeme!

Rytíř: ... soudím, že ke mně chováte **d)**..... opravdovou náklonnost.

Děti: To teda chováme!

Rytíř: Proto učiním kouzlo takového rozsahu, které smím učinit jen jednou **e**).…… sto let.
Odstupte a opakujte **f**).…… mně.

4. a) k, b) bez, c) na, d) X, e) za, f) po
3. hele, švagrová, švagře
b) tajemství, řemeslník, heslo
KLÍČ: 1. a) *whiska, pokrývač, tajemství, řemeslník, švagrová, heslo*

Metodické poznámky:

- Materiál: Čeština pro cizince B2, Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost nebo jiný výkladový slovník, internet

